

HYDROTHERAPIE

Úvod do fyzikální terapie

Charakteristika I.

- voda různé teploty a skupenství, případně s různými chemickými látkami aplikovaná na povrch těla
- udržení a podpora zdraví (prevence), léčba onemocnění a patologických stavů, při obnovení ztracených funkcí a schopností

Charakteristika II.

- mechanický účinek
  - ▣ hydrostatický tlak
  - ▣ hydrostatický vztlak

  - ▣ hydrokinezioterapie

- tepelný účinek
  - ▣ izotermní (34-36°C) – indiferentní teplota
  - ▣ hypotermní (34-10°C)
  - ▣ hypertermní (36°C- T tolerance – 42-46°C)

Rozdělení

- malá vodoléčba
  - ▣ bez spec. úprav místnosti, technického vybavení, možná aplikace v domácích podmínkách

- velká vodoléčba
  - ▣ vyžaduje spec. úpravy místnosti, a technické vybavení
  - ▣ I. fáze – předehtátí (celková koupel 38°C 10min)
  - ▣ II. fáze – iritační (skotské stříky apod.)
  - ▣ III. fáze – relaxace (celkový suchý zábal 30min)

Reakce na procedury balneologie

□ vliv podle:

- vrozené konstituce
- momentální kondice
- diagnózy a fáze onemocnění
- věku a pohlaví
- rozsah aplikace podnětu
- chronobiologie, cirkadiálních rytmů

Fyziologické zákonitosti

- typ cévní reakce podle Lamperta-Heidelmanna
- biologické pravidlo Schultzovo-Arndtovo
- zákon východiskové hodnoty podle Wildera
- konsenzuální reakce
- prochlazení DK akrálně – anemizace sliznic HCD
- podněty aplikované na předloktí a akra HK – větší účinek než na DK

Malá vodoléčba I

- omývání
  - ▣ I: akutní i chronická onemocnění HCD, závažná selhání srdce
- skotské střídavé omývání
  - ▣ I: poruchy termoregulace, neurocirkulační astenie, hyperthyreóza, horečka (3-10x za 30 min)
- otírání
  - ▣ I: horečka, onemocnění srdce
- kartáčování
  - ▣ I: fční poruchy krevního oběhu, onemocnění kůže, periferní lokalizovaný revmatismus (pozor u hyperthyreóze, neuróz, přecitlivělost na histamin, poruchách spánku)

Obr. 15. Otieranie

Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Malá vodoléčba II

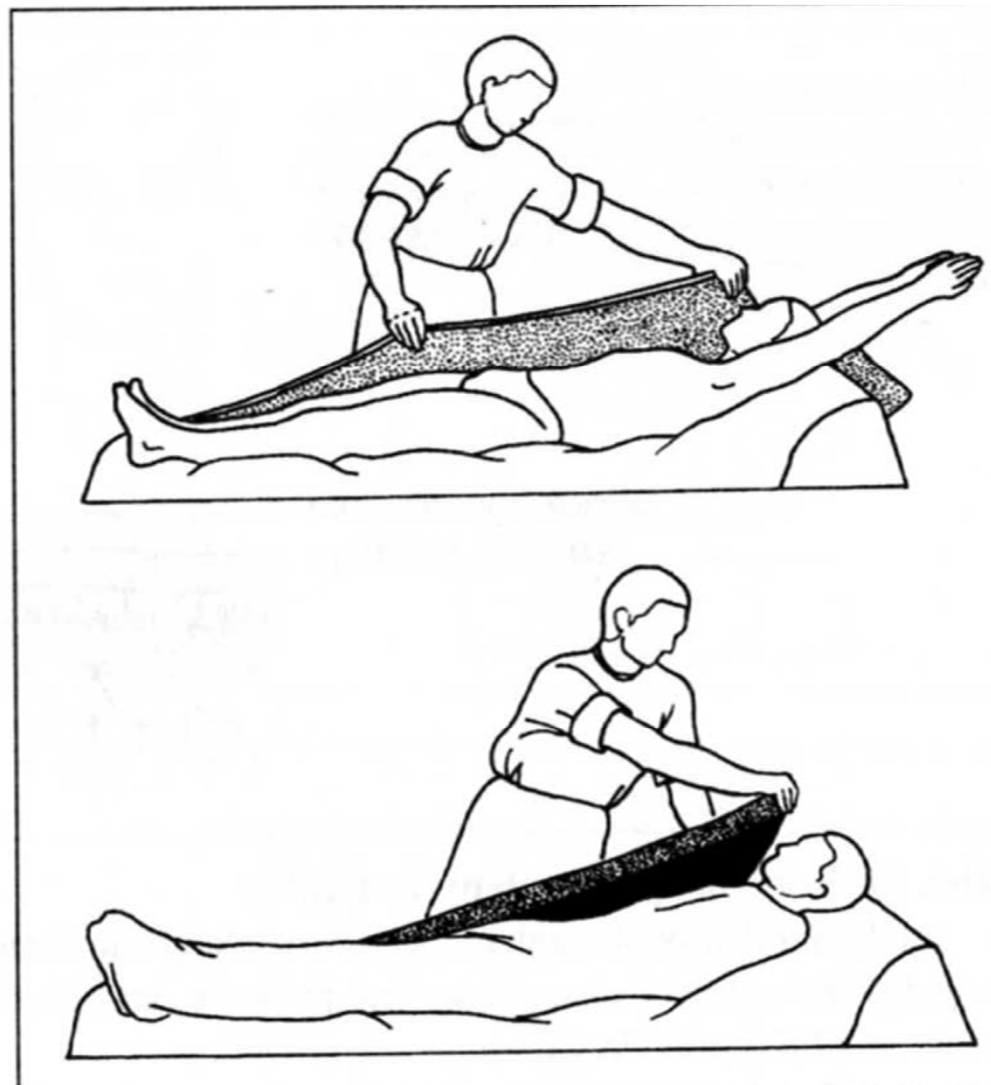
□ oviny

- fáze I – termonegativní reakce - vazokonstrikce (5-10 min)
  - fáze II – indiferentní reakce – zahřátí vnitřní vrstvy na TT (30-40 min)
  - fáze III – termopozitivní reakce – vazodilatace, pocení (90-120 min)
- I: **krk** – chrapot, angína; **hrudník** – bronchitis, pleuritis, pneumonie, chřipka, horečka; **nohy** – lokální záněty, revmatické obtíže; **lýtka, DKK** – lokální záněty žil a lymfatických cév, revmatické obtíže, klaudikace, nespavost, horečka; **HKK** – AP (nikdy ne studené), totéž co u DKK; **bedra** – studený (fční poruchy GIT, subakutní a chronické záněty břišních a pánevních orgánů), teplý (meteorismus, kolika, poruchy menstruace, chronická hepatitis a nefritis)

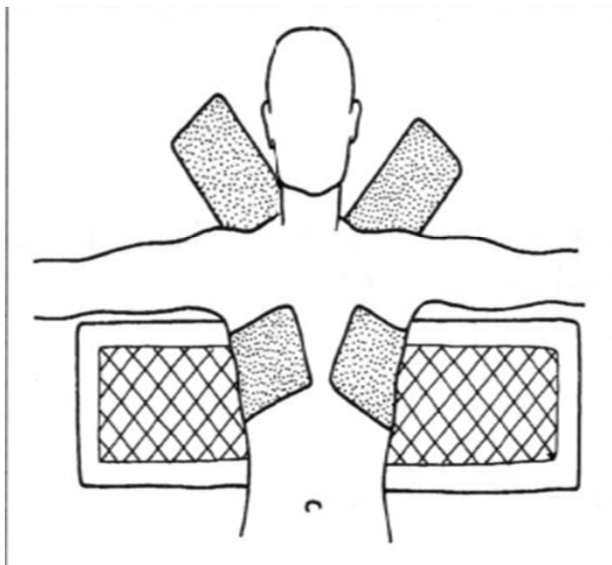
Malá vodoléčba III

- zábaly
  - ▣ I: uvolnění příčně pruhovaného i hladkého svalstva
- obklady
  - ▣ studené – max 1 h
    - I: horečky, lokální záněty žil, lzmf. cév a kloubů, distorze a revmatické obtíže
  - ▣ teplé – 10-30 min
    - I: neurocirkulační astenie, neurózy, poruchy spánku, při subakutních a chronických zánětech, klaudikace, AP
  - ▣ dráždivé – 1-2 h
    - I: virózy, při potřebě zvýšit metabolismus při hubnutí
- polévání
  - I: poruchy prokrvení, křeče, parestezie, poruchy prokrvení DK a orgánů malé pánve

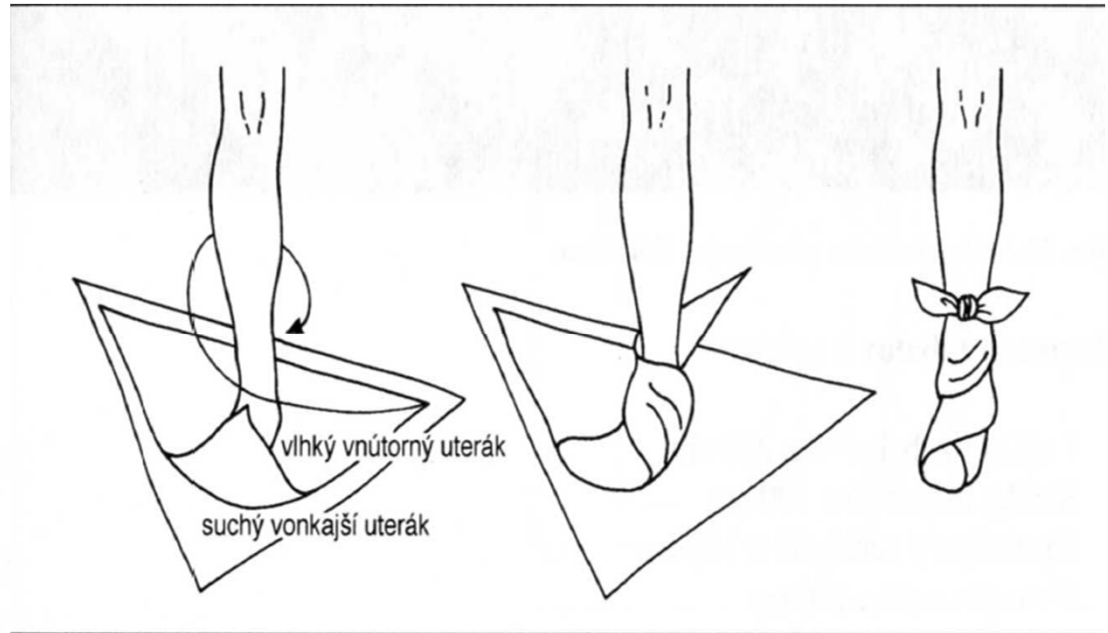
Obr. 18. Prvá a posledná fáza celkového zábalu

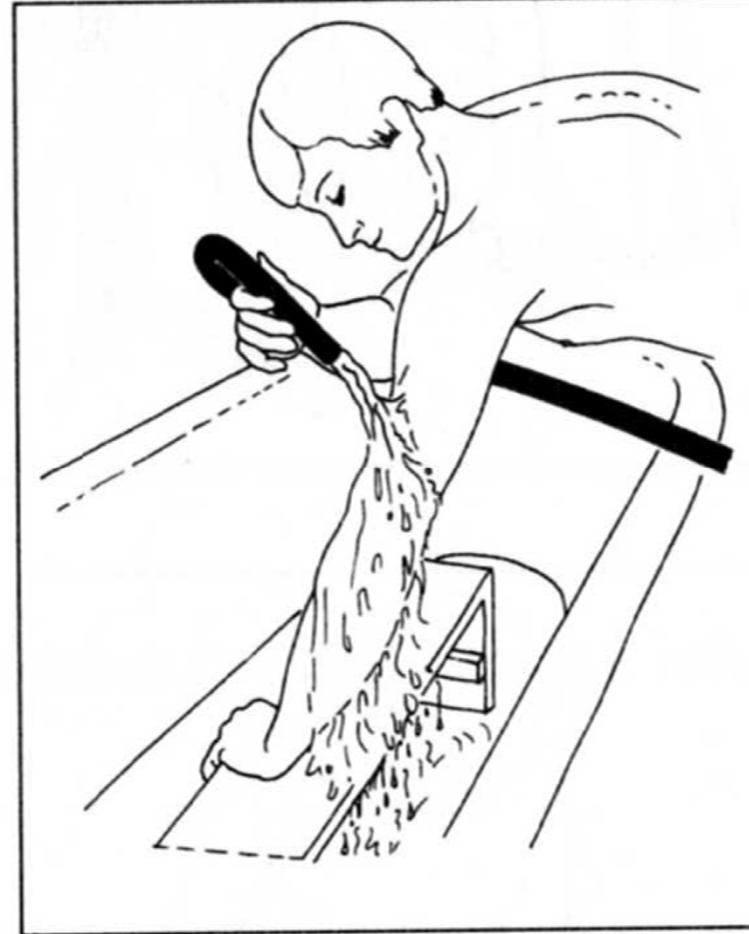
Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Obr. 20. Křížový zábal (podľa Wiedemanna)

Obr. 22. Zábal chodidla trojúhelníkovým uterákom

Obr. 31. Polievanie ramena

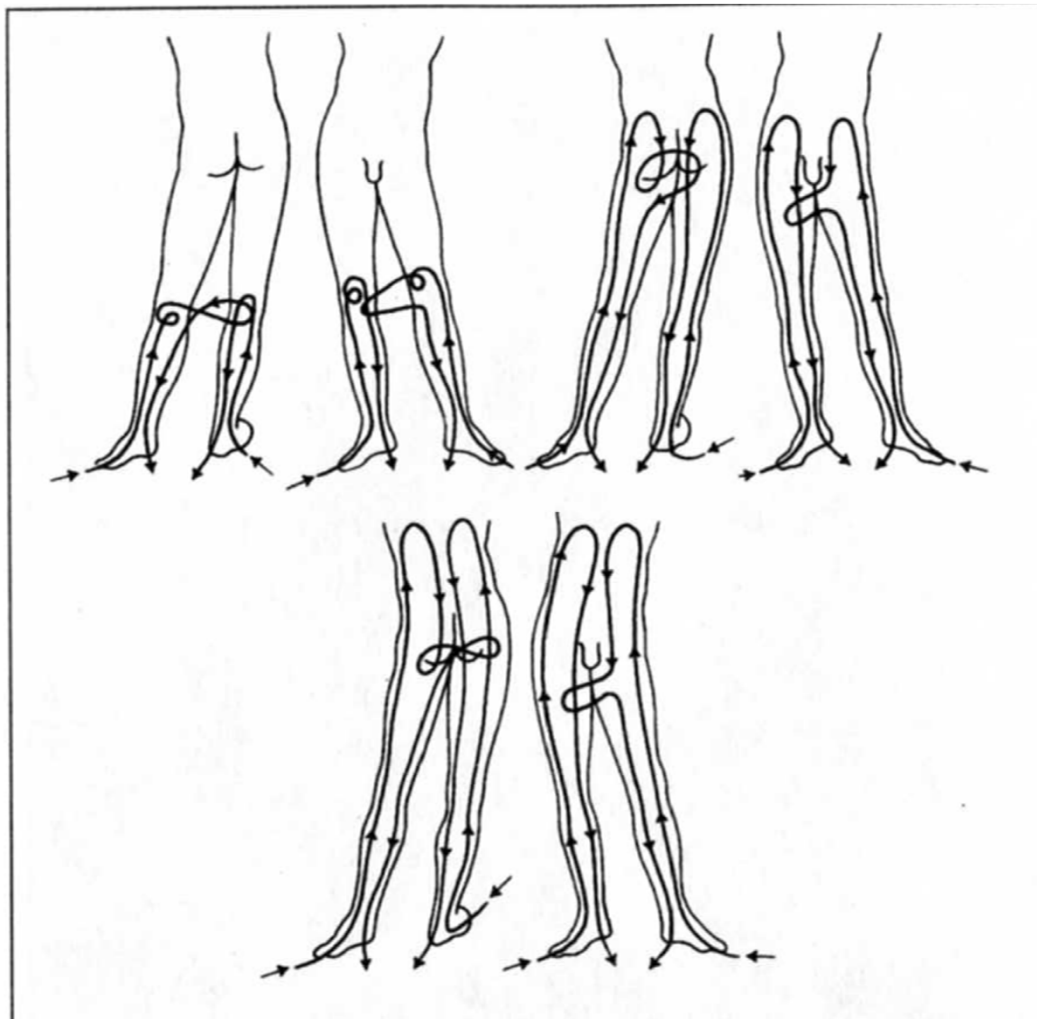
Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Obr. 32. Polievanie hornej časti tela

Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Obr. 34. Schéma polievania dolných končatín studenou vodou

Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Velká vodoléčba I.

Hydroterapie s masážním efektem

□ Sprchy

- studená – 24-28°C, max 1 min
  - I: horečky, konec složitých procedur, součást sauny
- teplá – 38-44°C, 2-5 min
  - I: předehřátí před chladnou procedurou
- sestupná – z 40°C na 30°C
  - I: hypertenze
- střídavá – 38-42°C (30s) / 25-10°C (5-10s)

- dešťová – velké kapky z asi 220cm
- vějířová – jemné kapky
- vějířová celková – jemné kapky shora i ze stran
- sedací – kapky zespodu v sedě
- sprcha podle Vichy – leže na masážním stole, 1-1,5m + odrhování

Velká vodoléčba II.

Hydroterapie s masážním efektem

□ Stříky

2,5-3m; dešťové, jehlové, hrotové, vějířové

□ studené stříky nohou a lýtek – 24-28°C

- I: fční poruchy prokrvení v obl. DKK, artrózy, přetížení svalů
- KI: varixy a záněty žil (max velmi slabý proud)

□ střídavé stříky nohou a lýtek – 38°C / 25-10°C

□ studené stříky DKK – až k tříslům

- I: chronické kloubní bolesti, LS sy po ustoupení akutních bolestí, svalové přetížení, gon a koxartróza

□ střídavé stříky DKK

Velká vodoléčba III.

Hydroterapie s masážním efektem

□ Stříky

■ studený zadní části těla

- I: bolesti svalů při degenerativních nemocech páteře, fční poruchy, poruchy prokrvení
- Kl: varixy + záněty žil (max oslabit proud)

■ střídavý zadní části těla

■ teplý zadní části těla

- I: lumbago, lumbalgie, ischialgie, m. Bechtěrev, osteochondróza
- Kl: akutní stavy, horečky, kardiovaskulární selhávání

Velká vodoléčba IV.

Hydroterapie s masážním efektem

□ Stříky

■ celkové střídavé – skotské

konstantní tlak (0,3 kPa – 3 atm), 3m; 38-42°C (na začátku 41-42°C, cca po týdnu 39-40°C, nakonec 38°C), 30-40s / 25-16°C 5-10s; 6x + frotáž do sucha, 20-30min rychlá chůze v terénu

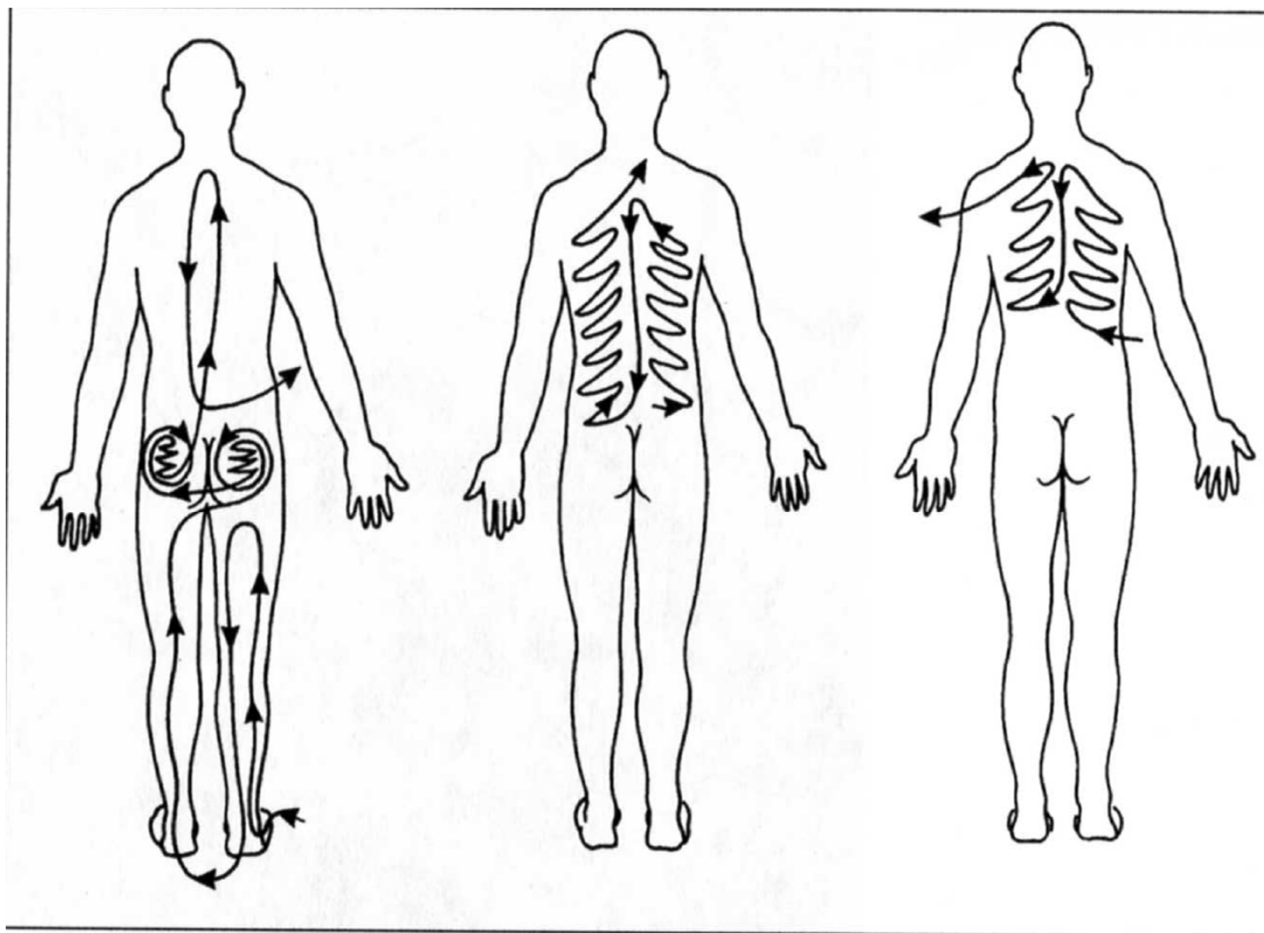
■ I: fční vegetativní a hormonální poruchy, obnova imunoregulačních dějů, zvýšení celkové kondice a nespecifické odolnosti, otužování, meteorotropní vlivy

■ KI: neurastenie, nervově labilní osoby, obecné KI

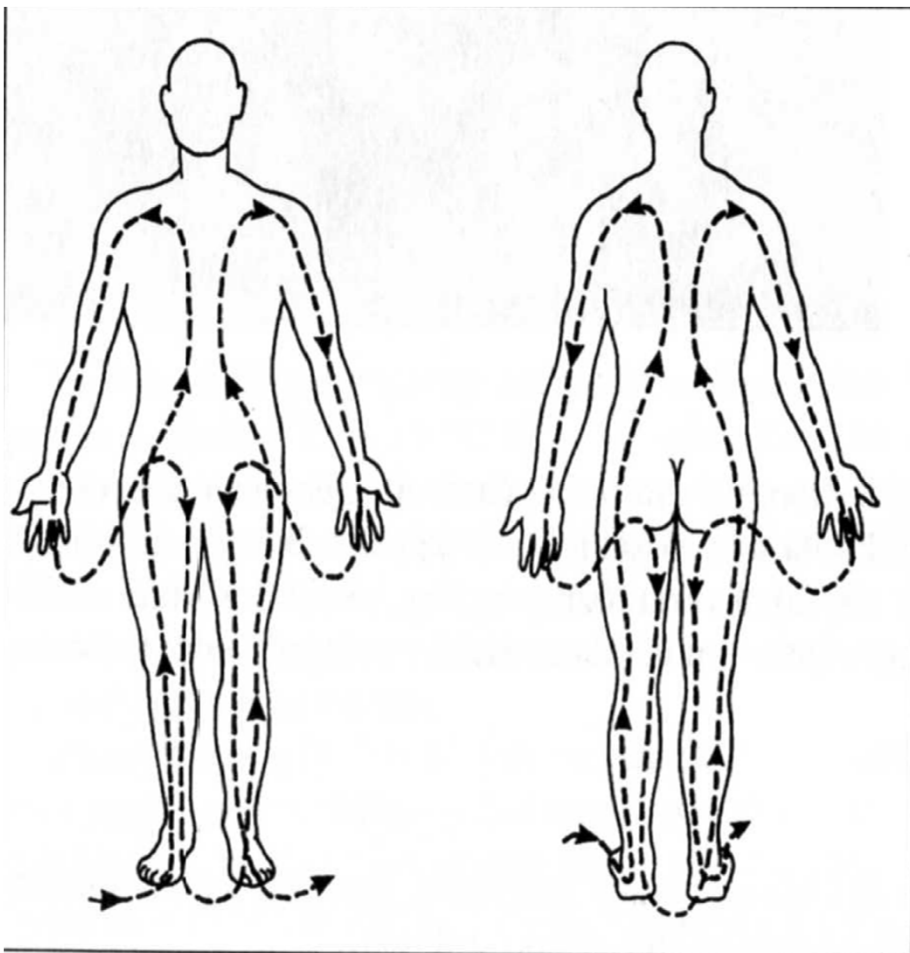
■ parní stříky

asi z 1m, 100-150 kPa (dopadající mlha cca 50°C), 10-20min

■ I: kontraktury, hypertonie, chron. st. revmatických chorob před LTV, hyperémie kůže s hlubokým lokálním reflexním účinkem

Obr. 37. Postup horúceho streku na chrbát

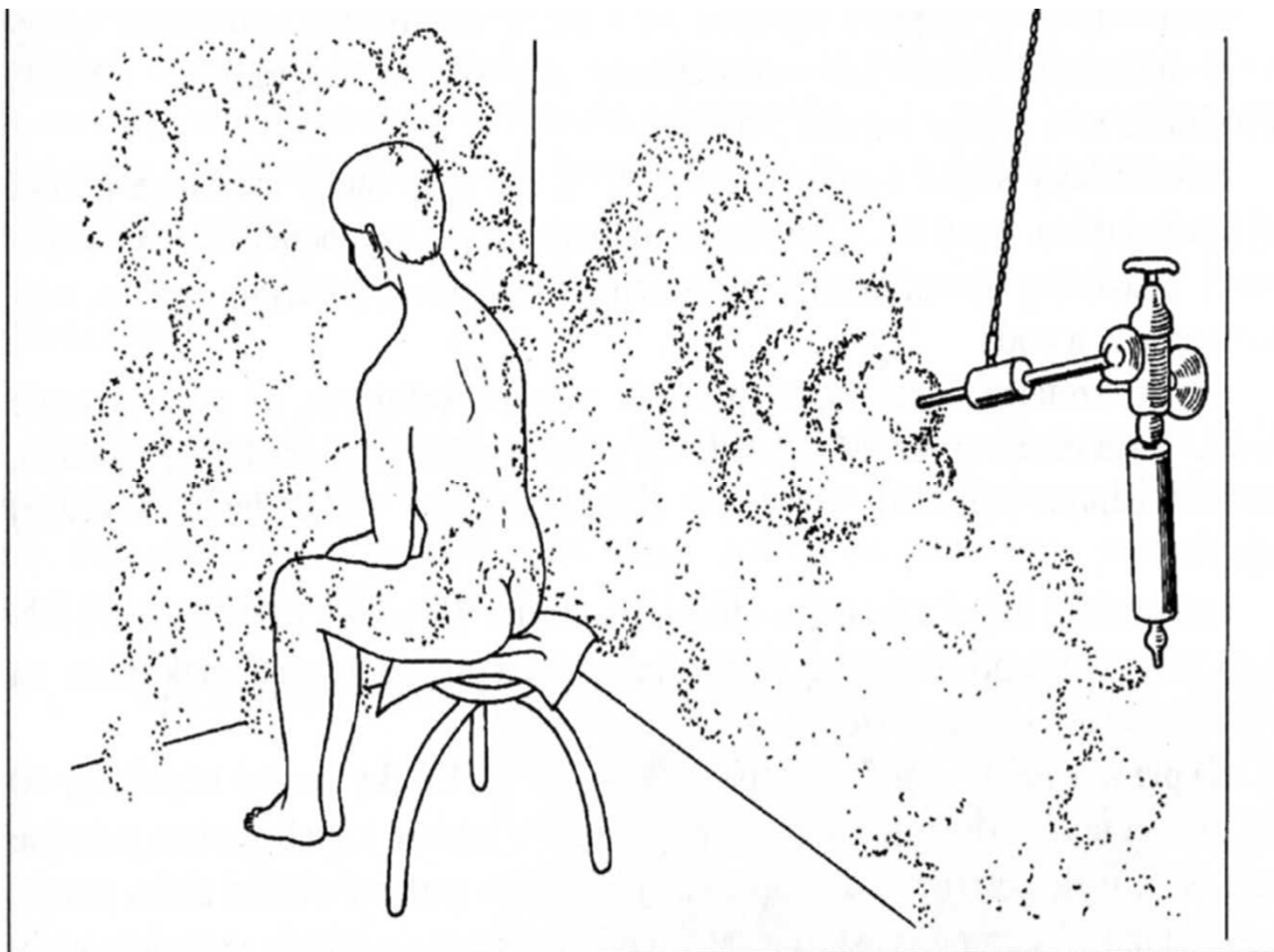

Obr. 38. Bodový strek

Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Hupka, Kolesár, Žaloudek 1993

Velká vodoléčba V.

Hydroterapie s masážním efektem

- perličková koupel
37°C, 10-20min, rošt z plastu, vzduch (0,15kPa – cca 70l /min), osušení, zábal - relaxace
  - I: KVO, AP, hypertenze, nervová onemocnění, onemocnění kůže, revmatismus, chronické záněty v malé pánvi
  - KI: AIM, dekompenz. KVO, perikarditis, těžká AS, neurózy, TBC, EPI, horečka
- vířivé koupele
32-25°C, vzduch (0,15-0,2kPa) – osušení, rychlá chůze, tonizace
  - I: zvýšení celkové kondice, stimulace ANS a psychiky, stavy po operacích a úrazech
- podvodní masáž
35-37°C, masážní hadice 10-15cm od těla, úhel dopadu 30-70°, 0,2-0,4 MPa; distproximální směr na KK, břicho ve směru TS, záda a hrudník ležaté osmičky
  - I: poúrazové stavy, otoky, chronická žilní nedostatečnost, spastické i chabé obrny, chronická zácpa
  - KI: oběhová dekompenzace, horečky, akutní tromboflebitis

Velká vodoléčba VI.

Koupele hypotermické - celkové

- ▣ studené (subtermální) 25-18°C
- ▣ chladné (hypotermální) 32-25°C

krátká vazokonstrikce, delší aplikace + vazodilatace, po skončení aplikace
chládová hyperémie (červená kůže + pocit tepla)

↑ TK a SF, ↑ dráždivosti svalů u perif. paréz a sval. tonu u spastických stavů,
zpomalení vedení vzruchů, ↓ metabolismu, otoků v akutní fázi úrazu, zmírnění
akutních zánětů, analgézie

sauna

- I: zvýšení imunity, trénink ANS, KVS, stimulace hormonálně-humorálního řízení

hypotermní uhličitá koupel

- I: HT, KVO, ICHDK, polyneuropatie i s parézami, stp. neuroinfekcí, m. Parkinson, algodystrofie, bolestivé syndromy, ch. fční a degenerativní onemocnění kloubů a páteře

Velká vodoléčba VII.

Koupele izotermní - celkové

▣ 34-35 (36)°C

15-20 min

konec frotáž nebo celkový suchý ovin

I: všichni kde KI pro Hetermní a současně i uhličité koupele
psychastenien, deregulace ANS, neurastenie, insomnie,
spasmy

1 x/T u starších pro udržení tonu ANS, trofiky a tepelné
bilance

Velká vodoléčba VIII.

Koupele hypertermní - celkové

□ 37 °C

■ vyrovnání kalorického deficitu, pak pomalá akumulace tepla (0,1 °C/5-6 min)

!: interní onemocnění – vaskulární, metabolická, nefrourologická, ch. respirační, myalgie, P i C parézy, stavy po transplantacích orgánů

Velká vodoléčba IX.

Koupele hypertermní - celkové

□ účinky

- TF – 100-120 bpm (až 150-180 bpm)
- DTK – nejprve ↓↓ na 50-55 mmHg, pak norma
- STK - ↓ (ne pod 110 mmHg), pak ↑ norma až o 10-20 více
- MV – ↑ o 100-200%
- periferní odpor ↓ na 1/2 až 1/3 původní hodnoty
- respirace – většinou bez výrazných odchylek
- spotřeba kyslíku - ↑ o 10-20 %
- koronární průtok – omezen tachykardií a ↓ středního tlaku

Velká vodoléčba X.

Koupele hypertermní - celkové

- 38 °C
  - ▣ kožní TT cca 37,4-37,5 °C
  - ▣ jádro po 10 min cca 37,5 °C
  - ▣ zvýšení výdeje tepla ↑ TF, ↓ TK, evaporace a radiace (hl. čelo)

- l: předehřívací (spasmolytická a analgetická) před LTV, manuálními vstupy, klasickou či reflexní masáží ...

Velká vodoléčba XI.

Koupele hypertermní - celkové

□ 39 °C

▣ kožní TT cca 38,2 °C

▣ jádro rychle cca 37,8 °C

▣ klinicky plně vyjádřené termoregulační mechanismy, poměr slupky a jádra!

I: revmatická onemocnění, m. Bechtěrev, artrózy a spondylózy, myalgie, neuralgie, kontraktury svalů, stp. poliomyelitis a jiných neuroinfekcích, polyneuritis, P i C parézy, gyn. indikace (stp. operacích, ch. onemocněné MM a m. trubice, ch. prostatitis)

Velká vodoléčba XII.

Koupele hypertermní - celkové

- 40-43 °C
  - kožní TT cca 39 (39,8; 40,7; 41,6) °C
  - jádro velmi rychle cca 38,3 °C; klesá transportní kapacita krve
  - téměř okamžitě termocirkulační reflex; ↑ TF (do 40s paradoxní pokles T jádra), do 10min rozsáhlá vazodilatace, TF 140-170bpm; prudký pokles DTK (50-55mmHg) pak, STK cca po 10 min 140-160 mmHg; mohutná evaporace a na čele a hlavě; DF se příliš nemění (ale spotřeba O₂ ↑ o 20%)
  - odstup od hlavního jídla 2-3 h

I: rekonvalescence u KV dobře kompenzovaných, stp. operacích nebo úrazech pohyb. syst., artrózy, revmatická o.

KI: glaukom

Velká vodoléčba XIV.

Koupele „necelkové“

- sedací koupele

speciální nízká vana se širokými opěradly, horní 1/2 těla vždy zakrytá + zahřívání nohou

- 37-42 °C; často uhlčitá

- 10-20 min

I: urogynekologické indikace,

- chladné sedací koupele – historicky

- spíše reflexní účinek než kondukce tepla

Velká vodoléčba XV.

Koupele „necelkové“

- Schweringerovy-Hauffeovy koupele
  - 4 vaničky (HKK; DKK; HKK+DKK; HK+DK)
  - sedí na židličce, trup zakrytý
  - pomalý vzestup T
(35 °C, 1 °C/2-3 min, 42 °C)
  - nejkratší doba procedury 20 min, u kardiaků pomalý nárůst až 45 min
  - suchý ovin na lůžku 15-60 min
  - nejšetrnější hydroprocedura

I: KVO (i po IM, ch. ICHS), CMP, stp. NCH operacích, mikro i makroangiopatie, polyneuritický syndrom, multiorgánová postižení

KI: obecné + hypotenze

Velká vodoléčba XVI.

Koupele „necelkové“

- střídané nožní koupele
  - vanička 0-16°C, vanička 38-45°C; 20-25 cm
  - přešlapování
  - 1 min teplá voda, 15 s chladná voda; 6-10x
  - frotáž do sucha + rychlejší chůze

I: CG na DKK, bolesti hlavy, migrény, vegetativní dystonie, počínající KVO a ICHDK, mikro a makroangiopatie u metabolických o., polyneuritidy a polyneuropatie, posttraumatické stavy s lymfedémy DKK

Velká vodoléčba XVII.

Přísadové koupele

□ uhličitá

- 28-34 °C; účinnější při nižší teplotě
- difuzí do tkáně, aktivní hyperémie (vazodilatace za 45-60s, 2-3 min ostrá hranice) – zrychlení proudu krve (rozšířené arterioly nebo subpapilární venózní plexus) – tzv. autotransfúze do periferie

- periferní dilatace s poklesem celkového periferního odporu
- ↑ svalového prokrvení
- ↑ pO₂ v kapilárách
- ↓ STK i DTK
- ↓ TF a prodloužení doby systoly
- ↑ systolického a minutového objemu
- ↑ d se diurézy se ↑ vylučování Na⁺

I: KVO, onemocnění PNS a CNS

Velká vodoléčba XVIII.

Přísadové koupele

□ plynová uhličitá

I: tepenné a žilní poruchy, HT, některé kožní choroby a gangrény nesnášející koupele

KI: srdeční selhávání, hypotenze KT, epi

□ sírná

■ 36-40 °C, 15-20 min

I: nespecif. popudová léčba, dermatologie, ch. revmatolog. o., CHZHCD, dna, myalgie, LS sy

□ jodová

■ 37 °C, 20-30 min

I: HT I. a II. st, TBC kostí a kloubů, bronchitis chronica, AS

Zdroje

- Jandová – Balneologie
- Hupka a kol. – Fyzikálna terapia
- Komačková a kol. – Fyzikálna
terapia
- web – BTL, lázně Jeseník